

C.S. LEWIS

NARNIAN VIIMEINEN
TAISTELU

Suomennos Kaarina Helakisa

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

The Last Battle Copyright © CS Lewis Pte Ltd 1956
Inside illustrations by Pauline Baynes copyright © CS Lewis Pte Ltd 1956

Cover art by Pauline Baynes, copyright © CS Lewis Pte Ltd 1964

The Chronicles of Narnia®, Narnia® and all book titles, characters and locales original to The Chronicles of Narnia, are trademarks of CS Lewis Pte Ltd. Use without permission is strictly prohibited.

Published by Otava Publishing Company under license from the CS Lewis Company Ltd.
www.narnia.com

Käännöstä tarkistanut Tarja Kontro 2005

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 1976

ISBN 978-951-1-49945-9

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

1. Kattilalammella	7
2. Äkkipikainen kuningas	14
3. Apina kunniansa kukkuloilla	21
4. Mitä sinä yönä tapahtui	28
5. Kuinka kuningas sai apua	34
6. Hyvänyön työ	41
7. Etupäässä kääpiöistä	48
8. Kotkan uutiset	56
9. Suuri kokous Tallikukkulalla	63
10. Kuka menee talliin	70
11. Tahti kiihtyy	77
12. Tallin ovesta	84
13. Kuinka kääpiöt eivät antaneet narrata itseään	91
14. Yö saapuu Narniaan	99
15. Yhä ylemmäs, yhä peremmälle	106
16. Jäähvyäiset Varjojenmaalle	113

Ensimmäinen luku
KATTILALAMMELLA

ELIPÄ NARNIAN VALTAKUNNAN viimeisinä vuosina kaukana Lyhtykorven läntisellä puolen likellä suurta vesiputousta muuan apina. Se oli niin vanha, ettei kukaan kyennyt muistamaan, milloin se alkujaan oli noille seu-duin muuttanut, ja se oli viisain, rumin ja kurttuisin apina minkä kuvitella saattaa. Sillä oli pieni puusta kyhätty ja lehdillä katettu maja suuren tammen latvustossa, ja sen nimi oli Metku. Metsän siinä osassa asui sangen vähän ihmisolentoja tai puhuvia eläimiä tai muunkaanlaista väkeä, mutta yksi naapuri ja ystävä Metkulla oli, ja se oli Pulma-niminen aasi. Tai ainakin Metku ja Pulma molemmat vakuuttivat olevansa ystävyksiä, mutta niiden touhuista saattoi hyvinkin päätellä, että Pulma oli pikemmin Metkun palvelija kuin ystävä. Se teki kaikki työt. Kun apina ja aasi menivät yhdessä joelle vedenhakuun, Metku kyllä täytti suuret nahkaleilit, mutta Pulma ne kantoi kotiin. Milloin ne tarvitsivat jotakin kaupungista joen alajuoksulta, Pulma lähti matkaan tyhjat kantokorit selässään ja palasi korit notkuen kotiin. Ja parhaat Pulman tuomat herkut söi Metku, sillä kuten Metku sanoi: »Katso nyt Pulmaseni, en minä voi sinun laillasi popsia ruohoa ja ohdakkeita, joten pelkästään oikeudenmukaisuuden nimissä minun on järjestettävä ruokapuoli jollakin muulla tapaa.» Ja Pulma vastasi aina: »Tottahan toki, Metku, ilman muuta. Kyllä minä käsitän.»

Pulma ei ikinä valitellut, sillä se tiesi että oli Metku sitä viisaampi, ja se ajatteli, että Metkulta oli sangen ystävällistä ylimalkaan suostua olemaan aasin ystävä. Ja jos ikinä Pulma yritti jostakin väitellä, Metku sanoi oitis: »Kuule Pulma, minä ymmärrän paljon paremmin kuin sinä, mitä tässä pitää tehdä. Tiedäthän, ettet ole älykäs.» Ja tähän Pulma aina sanoi: »En ole niin, Metku. Tosi on niin. En minä *kovin* fiksu ole.» Ja sitten Pulma huokasi ja teki juuri niin kuin Metku halusi.

Jonakin aamuna alkuvuodesta kumppanukset olivat jaloittelemassa Kattilalammen rannalla. Kattilalampi on se laaja lampi, joka sijaitsee ai-

van Narnian läntisen äären kalliontörmien juurella. Suuri putous syöksyy lampeen jyminäällä, joka muistuttaa taukoamatonta ukkosta, ja Narnian-joki saa alkunsa saman lammen toiselta laidalta. Putous panee lammen veden tanssimaan ja kuplimaan ja pyörteilemään herkeämättä, ikään kuin se kiehuisi, ja siitä se on Kattilalampi-nimensäkin saanut. Villeimmillään vesi on varhain keväällä, kun putous tulvehtii sulanutta lunta, joka virtaa Narnian-takaisen Läntisen erämaan vuorilta, sieltä mistä joki saa alkunsa. Ja kun apina ja aasi siinä katselivat Kattilalampea, apina osoitti äkkiä mustalla luisevalla sormellaan jotakin ja sanoi: »Katso! Mikä tuo on?»

»Mikä niin?» Pulma sanoi.

»Tuo keltainen kapistus, joka juuri tuli putouksen mukana. Katso! Siinä se taas on, se kelluu. Meidän on otettava selvää mikä se on.»

»Onko pakko?» Pulma sanoi.

»Tietysti on», Metku sanoi. »Siitä saattaa olla vaikka hyötyä meille. Hyppääpä veteen niin kuin reipas poika ainakin ja ongi kapine maihin. Sitten voidaan tarkastella sitä kunnolla.»

»Että hyppää lampeen?» Pulma sanoi ja väräytti pitkiä korviaan.

»Niin no kuinka sen muka maihin saamme, ellet sinä hae sitä?» apina sanoi.

»Mutta – mutta», Pulma änkytti, »eikö *sinun* olisi parasta hakea se? Nimittäin kun sinä se haluat tietää mikä se on, minä en niin perusta. Ja sinulla on kädetkin, vai mitä. Sinä olet yhtä hyvä ottamaan kiinni kapineita kuin ihmiset ja kääpiöt. Minulla on vain kaviot.»

»Ihan totta, Pulma», sanoi Metku. »Enpä olisi ikinä uskonut sinun puhuvan tuollaisia. En tosiaan olisi voinut kuvitella sinusta tuota.»

»Ai mitä pahaa minä muka sanoin?» aasi kysyi mitäkuinkin vaisulla äänellä, sillä se näki että Metku oli sangen syvästi loukkaantunut. »En minä muuta tarkoittanut kuin –»

»Kuin että *minä* hyppään veteen», apina sanoi. »Ikään kuin et täsmälleen tietäisi, kuinka heikkorintaisia kaikki apinat ovat ja miten helposti ne vilustuvat! Mainiota, mainiota. Minä *hyppään*. Minua viluttaa tarpeeksi tässä raa'assa tuulessa jo ilmankin. Mutta minä hyppään. Melko varmaan kuolen. Sitten kyllä olet suruissasi.» Ja Metkun ääni kuulosti siltä kuin se olisi ollut purskahtamaisillaan itkuun.

»Älä hei kuule, älä hei, älä», Pulma sanoi puoliksi hirnahdellen, puoliksi puhuen. »En minä mitään sellaista tarkoittanut, Metku, ihan totta en. Tiedäthän sinä millainen höpsäkkä minä olen ja miten minä en saa päässäni pysymään kuin yhden asian kerrallaan. Olin unohtanut heikon rintasi

tykkänään. Totta kai minä menen. Ei tule kuuloonkaan, että teet sen itse. Lupaa että et, Metku.»

Niin Metku antoi lupauksensa, ja Pulma ravasi kaviot paukkuen kopiiti-kopiti ympäri lammen kivistä parrasta löytääkseen paikan mistä pääsisi hyppäämään. Ei ollut leikintekoa hypätä tuohon huljuvaan ja vaahtovaan veteen, kylmyydestä puhumattakaan, ja Pulma joutui seisomaan ja värjöttelemään rannalla pitkän tovin saadakseen luontonsa karkaistuksi hyppyyn. Mutta Metku huusi sen takaa: »Kai minun on sittenkin itse ryhdyttävä toimeen, Pulma.» Ja kun Pulma sen kuuli, se sanoi: »Ei ei. Sinähän lupasit. Nyt sitä mennään.» Ja aasi meni.

Iso vaahtoryöppy paiskautui sen naamalle ja purskui suuhun ja sokaisi silmät. Sitten Pulma meni vähäksi aikaa ihan uppeluksiin, ja pinnalle noustessaan se oli lammen toisella laidalla. Jokin pyörre tarttui siihen ja kieputti sitä ympäri yhä vinhemmin ja vinhemmin, kunnes vesi kiskaisi sen juuri putouksen alle, ja veden voima imi sitä syvälle, syvälle pohjaa kohti, ja se oli varma, ettei kykenisi pidättelemään hengitystään siihen asti kunnes nousisi taas pintaan. Ja kun Pulma sitten kuitenkin oli taas noussut vedestä ja päässyt jotakuinkin lähelle tavoittelemaansa kapinetta, kapine ajelehtikin aasin ulottuvilta ja joutui putouksen juurelle sekini, ja vesi imaisi sen pohjaan asti. Pintaan noustessaan kapine oli entistä kauempana aasista. Mutta kun Pulma lopulta oli kuolemanväsynyt ja yltä päältä mustelmilla ja kylmästä kankea kuin pötkelö, sen onnistui kuin onnistuikin tavoittaa esine hampaisiinsa. Ja niin aasi nousi vedestä saalis etukavioidensa likistyksessä, sillä esine oli yhtä suuri kuin kookas takanedusmatto, ja se oli sängen painava ja kylmä ja liukas.

Aasi viskasi saaliinsa Metkun eteen ja jäi seisomaan vettä valuvana ja tärysten ja yrittäen saada hengityksensä taas tasaantumaan. Mutta apina ei vilkaissutkaan ystäväänsä eikä kysellyt, kuinka tämä voi. Sellainen hoppu Metkulla oli kierrellä ja kaarrella salamyhkäistä esinettä, levitellä sitä ja nuuskia sen tuoksua. Sitten apinan silmiin syttyi ovela kiilto ja se sanoi: »Tämä on leijonantalja.»

»Aa – aa – ai – onko?» Pulma hengähti.

»Ihmettelenpä vain. . . kuka kumma. . . kuka kumma. . .», Metku mutisi itsekseen, sillä se ajatteli ankarasti.

»Sitä minä mietin, että kuka kumma tuon leijonaparan on tappanut», Pulma sanoi samaan aikaan. »Se pitäisi haudata. Täytyisi pitää hautajaiset.»

»Ei tämä ollut puhuva leijona», Metku sanoi. »Ei sinun *siitä* pidä piita-

ta. Ei putousten tuolla puolen, Läntisessä erämaassa, ole laisinkaan puhuvia eläimiä. Tämä talja on aivan varmasti jonkin mykän villin leijonan.»

Se oli sivumennen sanottuna totta. Muuan metsästäjä, ihminen siis, oli tapanut ja nylkenyt tämän leijonan jossakin päin Läntistä erämaata joi-takin kuukausia sitten. Mutta se ei kuulu tähän kertomukseen.

»Yhtä kaikki, Metku», sanoi Pulma. »Vaikka talja olisikin jonkin mykän villin leijonan, eikö meidän silti pitäisi järjestää sille säädyllyiset hautajaiset? Tarkoitan että eivätkö kaikki leijonat ole – tuota noin, jotenkin ylhäisiä? Tiedäthän sinä kenen takia. Etkö käsitä?»

»Koska sinä oikein lopetat tuon erinomaisten aatteidesi sorvaamisen, Pulma», sanoi Metku. »Kas kun tuo ajattelupuoli ei ole vahva lajisi. Tästä taljasta tulee oivallinen talviturkki sinulle.»

»Voi voi, en taida välittää sellaisesta», aasi sanoi. »Se näyttäisi – tarkoitan että toiset eläimet ajattelisivat – toisin sanoen minusta tuntuisi että olen –»

»Mitä sinä oikein selostat?» Metku sanoi ja raapi itseään sillä hupsulla tavalla, jolla apinat raapivat.

»Luulen ettei olisi oikein kunnioittavaa suurta leijonaa, itseä Aslania kohtaan, jos minunkaltaiseni aasi pukeutuisi leijonantaljaan», Pulma sanoi.

»Älä nyt intä, ole niin ystävällinen», Metku sanoi. »Mitä sinunlaisesi aasi muka näistä asioista ymmärtää? Mikset sinä kohtele minua niin kuin minä sinua? En *minä* kuvittele osaavani kaikkea. Tiedän että sinä olet minua etevämpi joissakin asioissa. Sen tähden minä annoin sinun hypätä lampeenkin; tiesin että kykenisit siihen paremmin kuin minä. Mutta miksen minä saisi vuorostani toimia silloin kun kysymyksessä on asia, jonka minä *osaan* paremmin kuin sinä? Enkö minä muka ikinä saa tehdä mitään? Ole nyt reilu. Kukin vuorollaan.»

»Tietysti, jos sitä sillä lailla katsoo», Pulma sanoi.

»Minäpä sanon sinulle yhden asian», Metku jatkoi. »Sinun kannattaisi ravata ripeästi joen alajuoksulle Murtomatalaan asti ja katsoa, saako sieltä appelsiineja tai banaaneja.»

»Mutta kun minua niin väsyttää, Metku», valitti Pulma.

»Niin mutta olet viluinen ja märkä», apina sanoi. »Sinä tarvitset jotakin lämmikettä. Ripeä ravi olisi juuri nyt paikallaan. Sitä paitsi Murtomatalassa on tänään toripäivä.» Ja siihen Pulma tietysti vastasi, että lähtee heti matkaan.

Heti kohta yksin jäätyään Metku lähti laahustamaan eteenpäin milloin kahdella, milloin neljällä käpälällä ja laahusti aina omalle puulleen asti.

Sitten se heilautti itsensä oksalta toiselle räkättäen ja virnistellen kaiken aikaa ja tuli viimein omaan pikku majaansa. Sieltä se löysi neulan ja lankaa ja suuret sakset, sillä se oli viisas apina ja kääpiöt olivat opettaneet sen ompelemaan. Se pani lankakerän suuhunsa (tämä lanka oli sangen lujaa laatua, pikemmin narua kuin rihmaa) niin että sen posket pullistuvat kuin se olisi jäystänyt suurta toffeepalasta. Se piti neulaa huuliensa välissä ja otti sakset vasempaan käpäläänsä. Sitten se laskeutui puusta ja koikkaloi leijonantaljan luokse. Se kyyristyi taljan ääreen ja ryhtyi toimeen.

Apina näki oitis, että taljan vartalo-osa olisi Pulmalle liian pitkä ja kaula liian lyhyt. Niinpä se leikkasi turkin laidasta reilun kappaleen ja sommitteli siitä pitkän kauluksen, joka peittäisi Pulman kaulan. Sitten se leikkasi leijonanpään irti ja ompeli kauluksen kiinni pään ja hartioiden väliin. Se kiinnitti nauhoja taljan sivustoille niin, että vaateen voisi solmia Pulman rinnan ja vatsan alitse. Aina tämän tästä seudun yli lensi lintu, ja Metku keskeytti työnsä ja katsahti säikähtäneenä ylöspäin. Hän ei halunnut kenenkään näkevän, mitä oli puuhaamassa. Mutta yksikään näistä linnuista ei ollut puhuva lintu, joten niistä ei ollut väliä.

Myöhään iltapäivällä Pulma palasi. Se ei enää ravannut vaan laahusti kärsivällisesti eteenpäin sillä lailla kuin aaseilla on tapana.

»Ei siellä ollut appelsiineja», se sanoi, »eikä ollut banaanejakaan. Ja minua väsyttää kauheasti.» Ja Pulma kävi pitkäkseen.

»Tulehan sovittamaan uutta kaunista leijonannahkaturkkiasi», Metku sanoi.

»Viis tuosta vanhasta nahasta», Pulma sanoi. »Minä sovitan sitten aamulla. Tänään olen liian väsynyt.»

»*Oletpa* sinä epäkohtelias», Metku sanoi. »Jos *sinä olet* väsyksissä, miltä luulet minusta tuntuvan? Kaiken päivää, sillä aikaa kun sinä olet ollut mukavalla virkistävällä jaloittelulla laaksossa, minä olen tehnyt ankarasti räätälintöitä. Käpäläni ovat niin poikki, että jaksan tuskin näitä saksia pidellä. Etkä sinä edes kiitosta sano – etkä edes vilkaise takkiasi – etkä välitä mistään – etkä – etkä –.»

»Voi Metku kulta», Pulma sanoi ja kömpi heti pystyyn. »Minä olen kauhean pahoillani. Olen ollut hirveä. Totta kai minä tulen mielelläni sovittamaan takkia. Ja se näyttää minusta upealta. Kokeile sitä heti selkääni. Ole niin kiltti.»

»No seiso hiljaa sitten», apina sanoi. Nahka oli apinalle sangen raskas nostettava, mutta loppujen lopuksi se puhkuu ja pökkien ja yskien ja

kiskoen sai kuin saikin sen aasin selkään. Se sitoi taljan aasin vatsan alitse ja köytti leijonanjalat aasinjalkojen ympärille ja hännän Pulman häntään. Pulman harmaata turpaa ja naamaa näkyi pitkälti leijonapään avoimen kidan läpi. Ei kukaan kerrankin oikean leijonan nähnyt elollinen olisi hetkeäkään uskonut tähän petkutukseen. Mutta jos joku, joka ei leijonaa ollut nähnyt, olisi katsellut Pulmaa leijonantaljassa, hän kenties olisi saattanut erehtyä pitämään sitä leijonana, ellei olisi tullut liian likelle eikä valaistus olisi ollut kovin hyvä eikä Pulma päästänyt hirnahdusta tai koptellut kavioitaan.

»Näytät komealta, tosi komealta», apina sanoi. »Jos joku näkisi sinut nyt, hän ajattelisi heti, että sinä olet Aslan, suuri leijona itse.»

»Se olisi kamalaa», Pulma sanoi.

»Eikä olisi», sanoi Metku. »Kaikki tekisivät mitä sinä käskisit.»

»Mutta en minä halua ketään mihinkään käskeä.»

»Mutta ajattele mitä kaikkea hyvää me voisimme tehdä!» Metku sanoi. »Minä olisin sinulla neuvonantajana, vai mitä. Minä keksisin viisaita määräyksiä, joita sinä voisit jaella. Ja kaikkien olisi toteltava meitä, jopa kuninkaan. Me panisimme Narniassa asiat kohdalleen.»

»Mutta eikö kaikki jo ole kohdallaan?» Pulma kysyi.

»Mitä!» kirkaisi Metku. »Kaikkiko kohdallaan? Vaikka ei ole appelsiineja ja banaaneja?»

»Niin mutta sellaisiahan ei ole paljon – minun käsittääkseni ei muita kuin sinä – jotka haluaisivat niitä syötäväkseen», Pulma sanoi.

»Entä sokeri», sanoi Metku.

»Mmm, se kyllä», aasi sanoi. »Olisi mukavaa, jos olisi enemmän soke-ria.»

»No selvä on sitten, päätetty», apina sanoi. »Sinä olet olevinasi Aslan, ja minä kerron mitä sinun pitää sanoa.»

»Ei, ei, ei», sanoi Pulma. »Älä puhukaan tuollaisia kauheita. Se olisi väärin, Metku. Ehkä minä en ole kovin viisas, mutta tuon verran minä tiedän. Miten meille kävisi, jos oikea Aslan ilmestyisi paikalle?»

»Luultavasti hän olisi kovasti mielissään», Metku sanoi. »Hän lienee lähettänyt meille tämän leijonantaljan juuri sen vuoksi, että voimme panna asiat mallilleen. Eikä hän sitä paitsi ikinä ilmesty nähtäville, kuten tiedät. Ei enää nykypäivinä.»

Sillä hetkellä yläpuolelta kuului kova ukkosenjyrähdys ja maa liikahteli niin kuin pienessä maanjäristyksessä. Molemmat eläimet menettivät tasapainonsa ja paiskautuivat kasvoilleen.